

Het **M**BYTE team

SLIJPT DE MESSEN MET MESSEMAKER 1847

Alhoewel de titel van dit stuk een beetje scherp klinkt, is het toch echt gebeurd. Het MegaByte team van Jan Louwman moest op 3 oktober 1998 aantreden tegen acht sterke schakers van de oudste schaakvereniging van Nederland: Messemaker 1847.

Ik bevond me in de bevoorrechte positie dat Jan Louwman mij gevraagd had om als operator mee te doen aan dit mens-computerschaakfestijn. Twee vrienden van mij wilden maar al te graag met me mee, zodat ze dit evenement met hun eigen ogen konden aanschouwen. Uiteraard stelde ik dit zeer op prijs want een beetje support kan natuurlijk nooit kwaad. Stel je eens voor dat de computer zou verliezen...

Een paar dagen voor de wedstrijd belde Jan Louwman me op en vroeg of Peter Schimmelpennink, die als toeschouwer wel eens vaker meegegaan is, een computer kon bedienen. Dit leek me geen probleem mits hij de operator wordt van mijn computer, de Mephisto Berlin Professional, zei ik tegen Jan. Ik mocht een 'dedicated' schaakcomputer van Jan gaan bedienen, de Novag Diamond.

Rob van Son (rechts) aan bord 8 met de Novag Diamond tegen Henk van der Wösten en naast hem zijn schaakvriend Peter Schimmelpennink aan bord 7, die met de Mephisto Berlin Professional tegen Henk de Kleijnen aantrad.

De Ronssehof

De wedstrijd vond plaats in het verzorgingshuis De Ronssehof te Gouda. De speelzaal zag er gezellig uit en dient in het dagelijkse leven vast als breikamer. Ik zag langs de wand van de zaal vele bollen wol opgestapeld liggen. Mocht je je als operator gaan vervelen, dan zou je gerust een trui kunnen gaan breien. Praten en breien gaat niet altijd samen, maar schaken en breien misschien wel?

De deelnemers in actie. Eerste bordspeler Gert-Jan Ludden (links op de rug kijkend) is in diep gepeins verzonken tegen het programma Nimzo98 van de Oostenrijkse programmeur Chrilly Donninger.

Fysieke oefeningen

Ik had me, evenals mijn twee vrienden, goed voorbereid door de avond ervoor de vingerspieren extra te trainen met speciale oefeningen, vervolgens goed te slapen en brood mee te nemen voor de inwendige mens tijdens de wedstrijd. Mijn computer heeft ook wel veel inwendig spul in zich zoals chips en geheugen, maar ik zal toch mijn eigen biologische RAM moeten aanspreken om bijvoorbeeld niet de adapter of de kleine schaakstukjes te vergeten. Hij is dus afhankelijk van mij, ondanks dat hij vaak van me wint met schaken. De computers, zijnde de desktops, de notebooks en de Novag Diamond, werden bijna allemaal door Jan Louwman naar het evenement geslept. De Berlin Pro nam ik zelf mee naar dit grote gebeuren.

Aegon toernooi

Ik had een groot vertrouwen in mijn Berlin. Ik zag deze schaakcomputer voor het eerst tijdens mijn bezoek in 1994 aan het 9^e Aegon mens-computertoernooi in Den Haag. Het apparaat trok mijn aandacht omdat hij sprekend leek op een computer die ik al een paar jaar in mijn bezit had: "De Mephisto Milano." Ik was heel tevreden met de Milano die in 1992 al een keer meegedaan had aan het rapidtoernooi van mijn schaakclub DOS in Amsterdam. Daar bereikte deze schaakcomputer met een programma van Ed Schröder de eerste plaats en scoorde maar liefst 7 punten uit 8 partijen!

De operator van de Mephisto Berlin Professional was Jan de Jong en bleek de secretaris van Jan Louwmans computerschaakblad 'MegaByte' te zijn. Tijdens de partij, als hij even niet achter het bord zat, sprak ik hem aan en stelde nieuwsgierig enkele vragen over de computer. Hij zei dat de computer niet van hem was, maar van Jan Louwman die daar als captain van de operators aanwezig was. Als je meer over de Berlin wilt weten, dan kan je dat het beste aan hem vragen zei hij tegen mij. Ik was onder de indruk van zijn prestaties: 3½ uit 6 waarvan een winstpartij met wit tegen IM Gert Ligterink en een remise met zwart tegen de Armeense grootmeester Rafael Vaganian. De Berlin behaalde een Toernooi Prestatie Rating (TPR) van maar liefst 2400!!

Enige tijd na het toernooi belde ik Jan Louwman op. Ik vroeg geïnteresseerd naar de Berlin Pro die zo goed gepresteerd had tijdens het 9^e Aegontoernooi. Jan, die destijds een telefonisch spreekuur had en aan huis ook schaakcomputers- en software verkocht onder de naam Compuchess, zei dat ik de computer van hem kon kopen.

Op maandag 20 juni 1994 ben ik naar Jans huis in Rotterdam gereden en kocht de Mephisto Berlin Professional voor 1.157 gulden (525 euro). Ik was dolblij met deze schaakkrachtpatser en mocht het jaar erop als operator van de Berlin meedoen aan het 10^e Aegontoernooi. Dit keer speelde de Berlin iets minder sterk dan in 1994, maar wist toch een 50% score te behalen. Voor mij was het in ieder geval een geweldige ervaring!

De Mephisto Berlin Professional (links) en de Mephisto Milano

Ik was met twee vrienden en de Berlin naar de wedstrijd tegen het eerste team van Messemaker gegaan. Zoals afgesproken met Jan Louwman werd Peter operator van mijn computer en de andere vriend nam op mijn verzoek een aantal foto's en gaf ons beiden veel support. Wij werden met de enige 'stand alone' schaakcomputers aan de laagste bordes geplaatst. Peter aan bord 7 met de Berlin Pro en ik aan bord 8 met de Novag Diamond.

Minder bedenktijd

De computers kregen een uur minder bedenktijd dan de mensen. De mensen kregen 40 zetten in 2 uur en vervolgens 30 zetten in 1 uur. De computers dus één uur minder wat, met bedieningstijd eraf, neerkomt op 70 zetten in 1 uur en 50 minuten. Bovendien werd niet de snelste hardware gebruikt, wat ook weer meer compensatie gaf voor een eerlijke strijd.

De verrichtingen van de programma's worden nauwkeurig gevolgd!

Nadat een fotograaf van de plaatselijke krant enige foto's genomen had, hielden de voorzitter van Messemaker Gert-Jan Ludden en MegaByte captain Jan Louwman een korte toespraak. Aan het begin werden de computers en operators voorgesteld aan de tegenstanders en overige toeschouwers.

Museum Van Son

Toen Jan Louwman bij de laatste twee bordes, die van ons dus, kwam had hij het over de slakke langzame computers en over het museum Van Son, doelende uiteraard op mijn achternaam en het feit dat mijn Berlin Pro meedeed. De slechts vier jaar oude schaakcomputer heeft echter bijna alles gewonnen en doet het nog best, zeker in een verzorgingshuis. Hieronder een paar echte museale schaakcomputers uit huize Van Son!

De eerste generatie schaakcomputers uit de jaren zeventig van de vorige eeuw: de Fidelity Chess Challenger 3 (links liggend), 7, 10 (rechts liggend) & Voice.

De SciSys Mark IV (1981)

Analyses Rebel 10

U treft hierbij twee analyses aan van de partijen die door de Berlin Pro en de Novag Diamond aan bord 7 en 8 gespeeld zijn. De analyses zijn van het nieuwste programma van Ed Schröder, ***Rebel 10***, uitgevoerd op een Pentium II 400 MHz met 64 MB SDRAM.

Eerst de partij aan bord 8 waar ik operator was van de ***Novag Diamond***. Deze computer heeft een programma van Dave Kittinger, onder meer bekend van het PC-programma WChess.

Voor aanvang van de partij zorgt team captain Jan Louwman er hoogstpersoonlijk voor dat de Novag Diamond van de beste instellingen wordt voorzien.

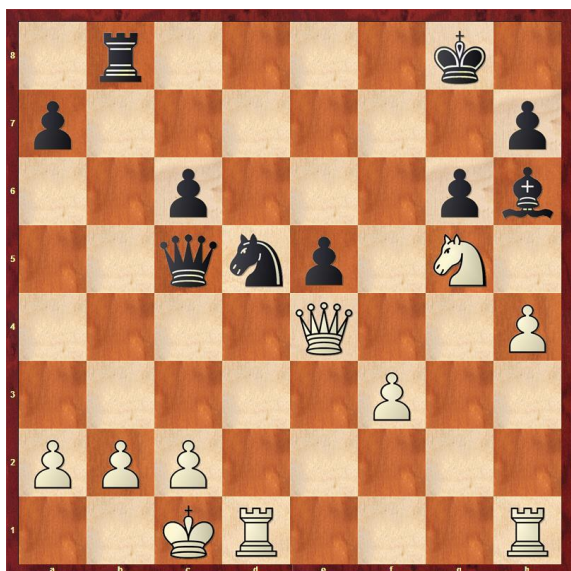
Novag Diamond – Henk van der Wösten

1. e4 c5 2. Pf3 d6 3. d4 cxd4 4. Pxd4 Pf6 5. Pc3 g6 6. Le3 Lg7 7. f3 0-0 8. Dd2 Pc6 9. 0-0-0 d5 10. exd5 Pxd5 11. Pxc6 bxc6 12. Ld4 e5 13. Lc5 Le6 14. Pe4 Db8 15. Lxf8 Dxf8

Tot zover alles uit het boekje, de Siciliaanse Draak; Joegoslavische aanval.

16. g4 f5 17. Pg5 Lh6 18. gxf5 Lxf5 19. h4 Dc5 20. Ld3 Lxd3 21. Dxd3 Tb8 22. De4

Meer voordeel had wit volgens Rebel kunnen krijgen door: 22. a3 Db6 23. b3 Lf8 24. b4 a5 25. c4.

22...Pe3??

Een slechte zet. Hier had zwart weer in het spel kunnen komen met: 22...Pb4 23. Kb1 Pd5 24. Dg4 Pc3+ 25. Ka1 of 22...Lg7 23. a3 pf6.

23. Td7 Pf5 24. Txh7 Tb4

Iets beter is volgens Rebel: 24...Db5 25. b3 Lg7 26. f4 Te8 27. h5.

25. Dd3

Nauwkeuriger is 25. Txh6 Txe4 26. Txe6+ Kh8 27. fxe4.

25...Td4

Rebel: 25...Dd4 26. Da3 Tb8 27. Td1 Lf8 28. Db3+ of 25...Dd4 26. Dxd4 Txd4.

26. Db3+ Dd5

Rebel: 26...Tc4 27. Db8+ Lf8 28. Kb1 Dd6 27. De8.

27. Db7

De nieuwe software corrigeert de oude software, maar het maakt allemaal niet veel meer uit:

27. Db8+ Dd8 28. Dxe5 Pg7 29. Txg7+ Lxg7

27...Pg3

Deze zet leidt tot mat in twee. Iets langer had zwart tegen kunnen spartelen met:

27...Pg7 28. Txh6 Dd7 29. Db8+ De8 30. Dxe8+.

28. Th8+ en zwart gaf op.

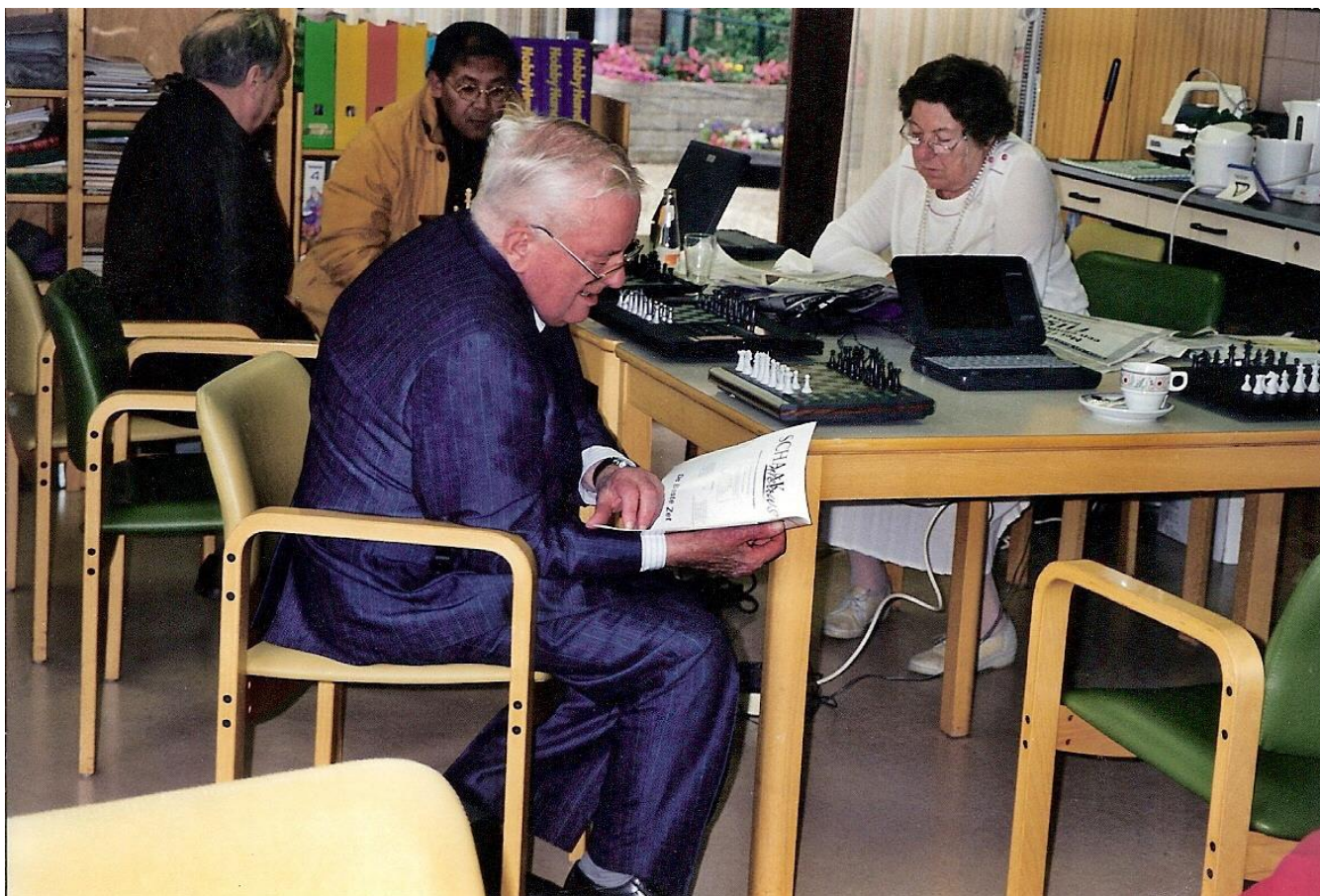
Rebel: 28. Th8+ Kxh8 29. Dh7mat.

1-0

En dan nu de volgende uit de reeks museumstukken, mijn eigen **Berlin Pro!** Het programma is van de Engelse programmeur Richard Lang en is een afgeleide van de PC-versie Genius 2.0. Het apparaat moest aan bord 7 tegen een voor hem zeer bekende computerbestrijder spelen, namelijk Henk de Kleijnen. Henk had twee jaar geleden al remise tegen deze computer gespeeld en deed dat nu opnieuw.

Externe invloeden

Henk heeft ooit in MegaByte beweerd dat je als amateur niet van de computer hoeft te verliezen, mits je je goed concentreert, je emoties dempt en je niets van externe invloeden aantrekt. Externe invloeden kunnen volgens Henk het gepiep van de computers zijn, het lachende gezicht van Jan Louwman, of de ongeïnteresseerde blik van de operator die tegenover je zit. Je zou bijna zelf een computer moeten zijn om hier geen last van te hebben...! In ieder geval is het Henk de Kleijnen gelukt om weer remise tegen de Berlin Pro te spelen. Proficiat! Ik ben echter bang dat zijn stelling niet opgaat wanneer je een partij speelt tegen de nieuwste topprogramma's op de snelste hardware zoals de Pentium II of de AMD K6 II.

Cobie Louwman, Jans vrouw, steun en toeverlaat, bewaakt de tafel met demonstratie-schaakcomputers. Ondertussen kan Jan even tot rust komen.

Henk de Kleijnen – Mephisto Berlin Professional 68020

1. d4 Pf6 2. Pf3 e6 3. Lg5 c5 4. c3 h6 5. Lh4

De damepion opening (Torre aanval) had hier verder kunnen gaan met: 5. *Lxf6 Dxf6* 6. *e4 cxd4* 7. *cxd4 Lb4+* 8. *Pc3 Pc6* 9. *Tc1 d5* 10. *e5 Dd8*.

Henks zet brengt de computer snel uit zijn boek en dat is een goed middel om hem te bestrijden. Ook het gesloten houden van de stelling en het vermijden van tactische wendingen is een goed bestrijdingsmiddel. In deze partij is dit goed te zien, hoewel het nadeel van deze tactiek is dat het een saaie partij als gevolg kan hebben.

5...Pc6 6. e3 d5 7. Pb1-d2 Ld6 8. Ld3 0-0 9. 0-0 Te8

Iets beter vindt Rebel 10 de volgende variant:

9...e5 10. e4 Le6 11. Te1 cxd4 12. cxd4 dxe4.

10. Te1 b6 11. Tc1 Lb7 12. Lb1

Rebel suggereert: 12. e4 g5 13. dxc5 bxc5 14. Lg3 Lxg3.

12...Tc8

Rebel 10 geeft de voorkeur aan g5:

12...g5 13. Lg3 Lxg3 14. hxg3 e5 15. Lc2 e4.

13. a3 a6 14. Dc2

Iets actiever vindt Rebel 14. e4.

14...Kf8

De Berlin Pro van programmeur Richard Lang is gek op remise. Rebel 10 houdt van actiever spel en zou hier 14...g5 spelen.

15. Lg3

15. e4!? g5 16. exd5 Pxd4 17. cxd4 gxh4 18. dxe6 cxd4 19. Dd3 Txc1 20. Txc1 Txe6 21. Dxd4.

15...Lxg3 16. hxg3 e5 17. dxe5 Pxe5

18. Df5

Rebel 10 vindt de volgende variant iets beter:

18. Pxe5 Txe5 19. c4 Dc7 20. Te-d1 Tc-d8.

18...Dc7 19. Pxe5 Txe5 20. Df4 Th5

Iets beter vindt Rebel: 20...Tc-e8 21. Te-d1 Ph5 22. Dh4 De7 23. Dxe7+.

21. Dxc7 Txc7 22. Pf3

22. f4 c4.

22...Lc8 23. Ld3 Te7 24. Tc-d1 a5 25. c4 Le6 26. cxd5

Rebel gaf de voorkeur aan 26. Le2 Lg4 27. cxd5 Txd5 28. Txd5 Pxd5.

26... Lxd5

Rebel 10: 26...Txd5 27. e4 Td8 28. Lb5 Txd1 29. Txd1.

27. Lb5! Kg8

27...g6 28. Le2 Tf5 29. b4.

28. Td2 Tf5

Rebel speelt hier liever Kh7.

28... Kh7 29. e4 Pxe4 30. Txd5 Txd5 31. Lc6.

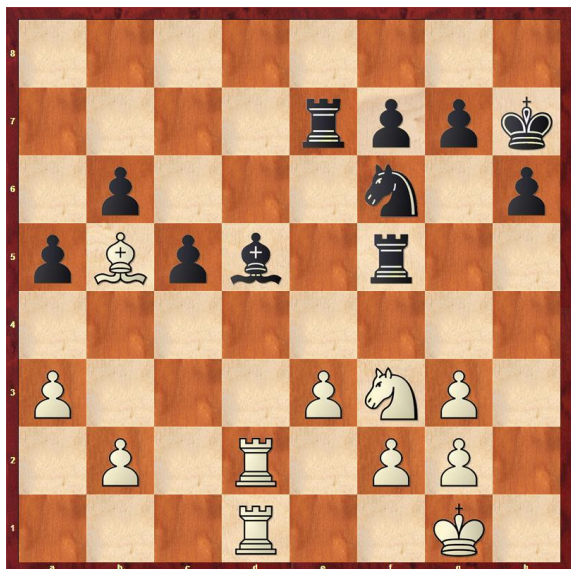
29. Ph4

Rebel vindt de volgende variant iets beter:

29. Te-d1 h5 30. Ld3 Pe4 31. Lxe4 Lxe4.

29...Tf-e5 30. Te-d1

Henk houdt de stelling mooi in evenwicht. Hij bood remise aan. Uiteraard moest de operator toestemming vragen aan captain Jan Louwman. Jan zei: "Henk je bent hier gekomen om te werken, dus speel nog maar even lekker door..."

30...Kh7

Volgens Rebel krijgt wit hierdoor weer wat voordeel. Beter was:

30...Lb3 31. Td8+ Kh7 32. Td1-d6 Te7-e6 33. Td6-d2.

31. Pf3 Te-f5

32. Ph4

Wit had nog wat voordeel kunnen krijgen door:

32. Ld3 Le4 33. Lc4 Pg4 34. Le2 Tf6.

32...Tf-e5! 33. Pf3 Te-f5 34. Ph4 Tf-e5 en remise door drie keer herhaling van zetten.

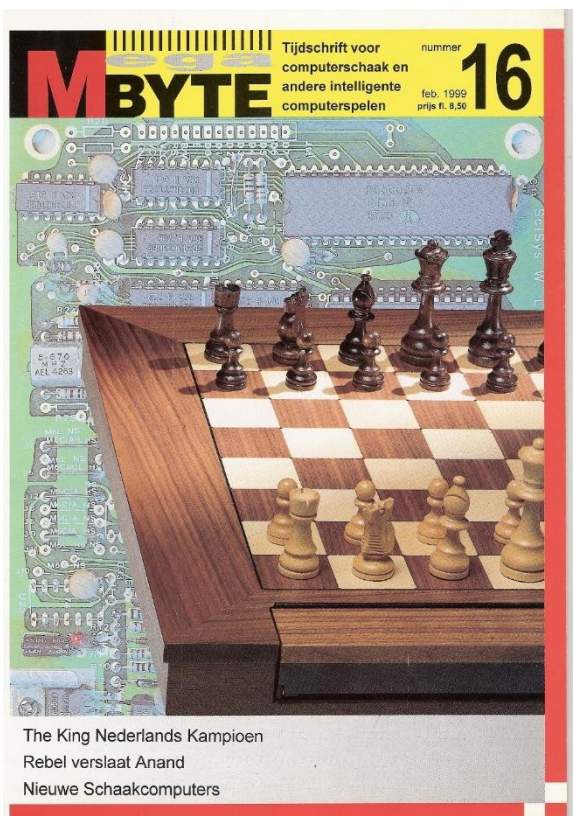
1/2-1/2.

John van der Hoeven bood altijd de helpende hand.

Henk de Kleijnen

In de laatste uitgave van MegaByte geeft Jan Louwman commentaar op zijn goede vriend Henk de Kleijnen en de partij:

“Hij verliest de laatste jaren steeds van computers en lijdt daaronder in sterke mate (???). Nachtenlang heb ik nagedacht hoe ik Henk te hulp kon schieten. Hem goede zetten voorzeggen helpt niet, omdat hij dan niet luistert en eigenwijs zijn eigen grafzetten speelt. Plotseling herinnerde ik mij dat in het grijze verleden Henk een keer remise tegen de Mephisto Berlin had gespeeld. Dus liet ik hem weer tegen deze museum-computer spelen in de hoop dat Henk niet zou verliezen. Henk speelde uiteraard met wit, hij weigert altijd met zwart tegen computers te spelen. Ik sprak de Mephisto Berlin computer vooraf streng toe Henk nu eens niet te laten verliezen. Speel desnoods op zetherhaling stelde ik de computer voor. En waarachtig de Mephisto willigde mijn verzoek in en liet Henk remise spelen door zetherhaling. Henk met brede borst uiteraard zo trots als een pauw en de Berlin knipoogde naar mij. ‘Tevreden baas?’ vroeg hij mij. ‘Natuurlijk’, antwoorde ik. Maar ja die zelfverzekerdheid bij Henk de Kleijnen, die opschepperige houding, dat stoort mij toch wel. ‘Ach, laat die man toch’, repliceerde de Berlin. Hij kan nu weer rustig slapen. Bedenk wel dat het voor een computer als ik niet eenvoudig was om ondanks Henks matige spel tot een zetherhaling te komen. Ik knikte begrijpend.”

Een gezellig onderonsje na afloop. Van links naar rechts: Gert-Jan Ludden (zittend), Henk de Kleijnen, Rob van Son en Jan Louwman.

Het MegByte team wint!

Uiteindelijk wonnen de computers met $6\frac{1}{2}-1\frac{1}{2}$. Kallisto II verloor van Erich Karstan en de Berlin Pro speelde remise tegen Henk de Kleijnen. De overige partijen werden door de computers gewonnen.

MegaByte team		Messemaker 1	Uitslag
1. Nimzo98	-	Gert-Jan Ludden	1-0
2. Kallisto II	-	Erich Karstan	0-1
3. Rebel 9	-	Ed Roering	1-0
4. Hiarc 6	-	Rob van Wijk	1-0
5. Fritz 5	-	Pim te Lintelo	1-0
6. Genius 5	-	Ad Jansen	1-0
7. Berlin Pro	-	Henk de Kleijnen	$\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$
8. Novag Diamond	-	Henk van der Wösten	1-0

Het was een heel leuk jaarlijks terugkerend evenement dat we voor een groot deel aan Jan Louwman te danken hebben. Uiteraard kan hij het niet organiseren zonder de medewerking van schaakvereniging Messemaker, maar hij is toch de stuwende kracht achter het MegaByte team en ook achter het computerschaak in het bijzonder. Bedankt Jan, voor alles wat je voor het computerschaak hebt gedaan en nog steeds doet. Het was een boeiend en geslaagd evenement hier in Gouda. Ook een dankwoord aan zijn vrouw Coby is hier op z'n plaats, die toch altijd Jan vergezelt en mensen laat kennismaken met demonstratie-schaakcomputers. Ik hoop dat er in de toekomst nog vele van dit soort evenementen zullen volgen!

Tenslotte nog een toegift: Jan en Cobie Louwman poserend voor mijn camera tijdens de wedstrijd van het MegaByte team tegen het eerste team van schaakvereniging De Baronie, 12 september 1998. Het evenement vond plaats in de Levensschool, Beemd 10 te Breda.

Auteur & foto's: Rob van Son, februari 2016

Dit artikel is eerder gepubliceerd in het computerschaakblad 'MegaByte', nummer 16 / februari 1999 en opnieuw bewerkt voor www.schaakcomputers.nl.